

„No saj tudi danes, čez 150 let ni veliko boljše“, sem si mislil ter žalostnega srca končal referat. Tisti večer pa sem sanjal o sledeči pesemci:

„Bedrücken kann man uns, nicht unterdrücken, verlegen machen, doch nicht zur Verzweiflung uns bringen; uns verfolgen, nicht erreichen, uns niederwerfen, aber nicht vernichten. — Wir treiben Gottes Werk und dulden mutig des Lebens Drangsal, jede Angst und Not, mißhandelt, eingekehrert, weggebannt von Ort zu Ort, bei Müh' und Arbeit oft der Notdurft selbst entbehrend halten wir an Tugend, Wahrheit, Lieb' und Sanftmut fest; mit diesen Waffen jeden Kampf gerüstet. Durch Ehr' und Schande, gut und böß Gerücht geht unser Weg! Sie schelten uns Verführer, weil wir der Wahrheit treu sind. Uns verkennt die Welt, doch Gott sind wir bekannt: sie wähnt uns sterbend, aber unser inneres Leben es blüht in voller Kraft! Wir scheinen traurig, doch in uns lebt ein froher Mut; wir scheinen arm und machen andre reich. Nichts scheint uns übrig — und — unser ist die Welt!“

Krasne besede neznanega mi pesnika so vplivale na mojo dušo. — Veselega srca sem šel drugi dan v učilnico.

Nadučitelj Fran Silvester.

Klerikalne doslednosti.

V Cerkljah na Gorenjskem je priredil dne 16. t. m. državni poslanec Fr. Demšar volilni shod, na katerem se je zaeno z g. J. Zabretom predstavil kot deželnozbornski kandidat. Njegovih izjav ni vredno omenjati, ker se zanje ni ogreval — poleg volilcev in nevolilcev — niti kaplan Bešter. Zanimivo za naše razmere je le hujskanje proti učiteljstvu kot nasprotniku kmetiškega stanu.

Drugi govornik g. Janko Zabret je tudi čutil potrebo razviti svoj program s prvo točko o šolstvu. Iz njegovega govora naj povzamemo sledeče:

1. Že v ljudski šoli naj bi se učenci vzgojili in izobrazili tudi politično. (Pritrjevanje.)

2. Skrbeti je, da se učiteljstvo temeljito pouči o vseh strokah kmetijstva, da bo moglo uspešnejše šolske otroke izobraziti v gospodarskem oziru.

3. Dečki pa naj bi hodili v šolo v zimskem času od 10. do 16. leta. (Pritrjevanje.)

4. Da bo delovalo učiteljstvo z večjo vnemo, naj se mu plače povišajo.

Po govorih se je oglašil k besedi učitelj tov. Lapajne, ki je odobral nekatere točke Zabretovega govora. Primerjal pa je izvajanja jabolk, ki ima lepo lice, a gnilo notranjost, t. j. besede so lepe, ne ve se pa, kaka boda dejanja itd. Ko pa je ugovarjal Fr. Demšarjevemu natočevanju, č. č., da smo učitelji sovražniki kmeta, tedaj je planila po govorniku pod vodstvom nekega mežnarja (tukajšnje podružnice Grad) tolpa najboljših prijateljev šole in vede — med katerimi naj zlasti omenimo predsednika krajnega šol. sveta in en odbornik — ki je vseprek vpila: „Res je, res je!“ Govornik poudarja, da leži na učiteljstvu težka roka zakona, ki nas morda razdvaja. Ljudstvo ne razlikuje šole od učiteljstva. Ko bi otroci ohranili vse nauke, kar jih sprejmo v šoli, bi postali gotovo razumni in razsodni možje. Mežnar vpije: „Če bi jih učili samo učitelji, bi postali naši otroci psi.“ (Mož bo dajal odgovor za te brezsrčne besede.)

Hranilnični odbornik: „Vi nimate nič, zato molčite!“

Govornik: „Gre za splošno volilno pravico; sicer sem volilec, avstrijski državljani in si ne pustim kratičiti svojih pravic.“

Odbornik kraj. šol. sveta: Rajši učite otroke brati in pisati, nas pa pustite!“

Govornik: „Iste pravice imam ko ti le vaši kaplani, ki naj bi potem ostali tudi v cerkvi!“

Molk.

Predsednik kraj. šol. sveta miri. Govornik poudarja, da se je uapadlo šolo in učiteljstvo in je dolžan te zagovarjati. Prejšnji: Morate malo potrpeti, saj tudi mi potrpiamo!“ Govornik: „Ravno zato se vam pa tako godi.“ Tako je šlo naprej tudi o drugih političkih

lažeh, ki so razvidne v dnevnikih. Poudarjati je le, da je učitelj spravljal navzočo duhovščino v prav hude zadrege, iz katerih si ni mogla pomagati. Omenimo naj še, kako sovražniki so klerikalci tukajšnjemu učiteljstvu. Županoval je v Cerkljah 30 let — učitelj Vavken.

Kmetijsko podružnico vodi več let nadučitelj (A. Kmet).

Gasilno društvo je vodil več let isti nadučitelj.

Tudi mlekarica zadruha, kmečka posojilnica in čitalnica, ki izoborno delujejo so v rokah tukajšnjega učiteljstva.

Nad tem se izpodtika duhovščina in bi rada izpodkopala ugled učiteljstvu; ker sama ne more, si je najela poslanca in nekoliko kričavih svojih privržencev. Primerjajte! Sodite!

Ob sklepu volilnega shoda je pozval kaplan Bešter ljudstvo, naj deluje proti učiteljstvu, rekoč: „Ali so vredni taki učitelji, da jim zvišamo plače?“ Mežnar se oglasi: „Ne, še pol preč!“ (Klic: Pa pol mežnarjev preč!) „Slovenec“ istega dne jadicuje, da primanjkuje učiteljev, njegovi kaplani pa jih po deželi ubijajo. Značilno je pri vsem, da sta tukajšnji učiteljci najboljši prijatelji kaplanov; morda se Slomškarjem poviša plače iz duhovniških žepov. Zakaj bi se ne mogli čudeži goditi tudi v 20. stoletju.

Ko sem sklepal ta dopis, pride mežnar iz Grada, prosi učitelja J. L. odpuščanja zaradi žaljivih psov, rekoč, da ni mislil nič hudega, pač pa je moral k shodu. Obljubil je, da prekliče pred cerkvijo in se rotiti, da nikdar več ne gre k zborovanjem. Kaj naj si človek misli!

Gospodom kaplanom pa smo hvaležni, da so dali tudi nasprotnikom govoriti na shodu. Res, da sta se sama drznila med najhujše nasprotnike, res pa je tudi, da so se marsikomu najzagrizenejših klerikalcev odprle oči, videč, da je v njih stranki veliko gnilega, o čemer sedaj še niso utegnili razmišljati.

Slavimo svoje može!

6. septembra pr. l. je zadela bridka izguba slov. učiteljstvo — umrl je tedaj mož, dika našega stanu, preminil je tov. Vekoslav Strmšek. Ni treba še posebe opozarjati na njegove vsestranske zasluge; ohranile so v nas trajen spomin. Da pa se ta ovekoveči v kraju, kjer je deloval največ in najdlje, je sklenilo „Šmarsko-rogaško učit. društvo“, da mu vzida spominsko ploščo na šolskem poslopju pri Sv. Petru na Medvedovem selu.

Naj pokaže vse slovensko učiteljstvo, da vé vredno častiti svoje zasluzne tovarišepokojnike, in zato se obračamo nanje s prošnjo, naj prispeva v ta namen!

Stroški so proračunjeni na približno 500 K. Prispevki, katerih izkaz se bo objavljaval v „Učit. Tov.“, naj se pošiljajo na naslov: Hinko Šumer, učitelj v Šmarju pri Jelšah.

Za „Šmarsko-rogaško učit. društvo“:
Pav. Flerč, Tomo Kurbus,
t. č. tajnik, t. č. predsednik.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Dne 9. svečna 1908 je umrl član društva, zaslužni tovariš Franc Raketelj v Ljubljani. Po pravilih sem izplačal njegovi gđ. hčerki Minki znesek 448 K. Vsem članom sem doposlal položnice in jih prosim, da vplačajo le na položnice na listku označeni znesek po 2 K 10 h, oziroma 4 K 10 h. Dvanajstim dolžnikom sem tudi označil njihov dolg, kar naj se gotovo tudi sedaj poravnava, da ne bom vedno tirjal in moledeval.

Ig. 25. svečna 1908.

Fran K. Trošt, t. č. predsednik.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za šolski okraj Rudolfovo zboruje na pepelnico sredo, 4. marca t. l., ob 1. uri popoldne v dekliški šoli v Rudolfovu.

Dnevni red:

1. Dunajski shod.
2. Učiteljevo delo v smislu Peskove resolucije.
3. Vprašalne pble o delu šolskih otrok.

4. Osebnostne pole o individualnosti otrok.
 5. Slučajnosti.
- Polnoštevilne udeležbe pričakuje odbor.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj je zborovalo 9. dne svečna t. l. v Celju ob zadovoljivi udeležbi. Svojo odsotnost so opravičile tovarišice Žizek, Hinterlechner, Kosi, in tovariši Fr. Krajnc, Valenčič, Stukelj, Brinar, Mithaus, Vrečar, Petriček, Pristovšek in Pustišek; 26 tovarišev oziroma tovarišic je pa bilo neopravičenih. Proti vsem tovarišem, oziroma tovarišicam, ki ne opravičijo brez uvaževanja vrednih vzrokov svoje odsotnosti, se bo strogo izvajal svoječasni sklep društva, da vsak tak član vplača v društveno blagajnico 40 h.

Po pozdravnem nagovoru se prečita zadnji zapisnik, ki se odobri. Razpravljalo se je potem o izpremembi pravil pri odsotnosti poročevalčev, ki je poslal tozadevno pismo izjavo. — Nato se je na dolgo in široko razgovarjalo glede „Zvezinega“ sestanka na velikonočni ponedeljek v Celju, zlasti so se izrazila razna mnenja za prireditve in proti prireditvi jubilejskega koncerta, pri katerem se mora podati nekaj izrednega. O tej razpravi se je natančno poročalo vodstvu „Zveze“ v Gornjigradu. Ugodilo se je tudi želji vodstva „Zveze“, da so se istemu naznanili pevci, oziroma pevke našega društva, ki bi hoteli sodelovati pri koncertu. Naše društvo se pridružuje popolnoma ogorenju napram pisavi v „Slov. Gospodarju“ zoper učiteljstvo, objavljenem v „Tovarišu“ v smislu izjave „Zveze slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“.

Za upravne odbornike našega društva pri „Zvezi“ za prihodnjo dobo so bili voljeni sledeči tovariši: Fr. Brinar — Gotovlje, Anton Petriček — Zalec, Franjo Voglar — Celje in Josip Čulek — Št. Jurij ob juž. žel.

Nato je tov. Černež predaval o temi „Razdelimo si delo in delajmo!“ — iz česar posnemamo sledeče:

V društvu vlada vse premalo življenja in zaradi tega nezadovoljnost. Kdo je kriv? Mi sami! Vse delo se je zvalilo na predsednikove rame; a načelnik, naj si je še tako delaven in ženijalen, ne more storiti vsega sam. In tega tudi treba ni; zakaj za to imamo društvo, da delujemo s skupnimi močmi. — Predavatelj želi, da bi se obravnavalo poleg šolskopoliških vprašanj zopet tudi aktualna pedagoška vprašanja v obliki kratkih, jedrnatih predavanj ali šolska vprašanja sploh v obliki prostih razgovorov. Vsak član naj prevzame rad in prostovoljno nalogo, ki mu najbolj prija, in dela po svoji moči na to, da bo zavladalo v društvu zopet novo, krepkejšo življenje.

Odbor je zboroval 5. dne februarja v Žalcu. Pri tem sestanku se je sklenilo poslati vsem tovarišem v celjskem okraju, ki ki niso člani našega društva (takih je 17), sledeči poziv:

Ker organizacija našega stanu absolutno zahteva, da je vsak tovariš, oziroma tovarišica član katerega učiteljskega društva in ker Vas pogrešamo v vrstah naših društvenikov, se Vas usojamo prijazno vprašati, ste li mogoče član katerega drugega učiteljskega društva. Če ne, izvolite se izjaviti: ste li pripravljeni pristopiti našemu društvu, eventualno h kateremu drugemu. Pričakujemo gotovo vsaj tekom 14. dni tozadevnega odgovora ter apelujemo na vašo stanovsko zavednost.

S kolegijalnim pozdravom belježita za odbor:

Armin Gradišnik, Rudolf Wudler,
t. č. predsednik, t. č. tajnik.

Enako se je tovarišem, ki niso člani učiteljskega društva dotičnega okraja, kjer službujejo, vposlal sledeči opomin:

Ozirajoč se na sklep „Zaveze avstrij. jugoslov. učit. društev“ v Šoštanj, se prijazno opozarjate, da absolutno pristopite svojemu domačemu učiteljskemu društvu, sicer Vas ne moremo smatrati člana našega društva.

Na predlog tov. Černeja se je sklenilo odslej zborovati vedno ob pol 10. uri dopoldne, kar se uvede že pri prihodnjem sestanku dne 19. sušca v Celju. Takrat predava tov. Stukelj iz Frankolovega „O dveh ekstremih“.

Savinjsko učiteljsko društvo zboruje dne 5. sušca t. l. ob 2. uri popoldne na Gornjem.

Dnevni red: 1. Naznanilo predsedstva, 2. Gorenjsko, predava tov. g. Ivan Jakše s pomočjo skioptikona, 3. Pobiranje udnine, 4. predlogi in in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi R. Vrabl, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za polit. okraj Ljutomer zboruje v četrtek, dne 5. sušca, po 10. uri predpoldne v Ljutomeru po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. — 2. Dopisi. — 3. Poročilo zastopnika učiteljstva v okr. šol. svetu (Robič). — 5. „Savinjske planine“ (Mavrič). — Slučajnosti.

Želimo, da prilezejo tudi zaspanci iz svojih blagov!

Učiteljsko društvo za svetolenartski okraj zboruje v četrtek, dne 5. marca t. l., ob 10. uri dopoldne v Št. Lenartu po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Poročilo zastopnika učiteljstva a) o zborovanju v Celju, b) o delovanju v okr. šolskem svetu. 4. Izprememba pravil „Zveze“. 5. Volitev člana v upravni odbor „Zveze“. 6. Ustanovitev „Društva za otroško varstvo in mladinsko skrb v sodnem okraju Sv. Lenart na Štajerskem“. Poroča deželnozborni svetnik dr. Kronvogel. 7. Slučajnosti.

K prav obilni udeležbi vabi Kopic, predsednik.

Književnost in umetnost.

† **Svatopluk Čech.** Dne 23. t. m. je umrl v Pragi slavni češki pesnik in pisatelj Svatoopluk Čech. Porodil se je l. 1846. v Ostrodelu pri Benešovu. Po pravnih študijah na praški univerzi je prepotoval velik del Evrope in se potem vrnil v Prago kakor redaktor beletristične revije „Kvety“. V zadnjem času je samotaril v svojem dvorcu pri Pragi. Čech je glavni zastopnik narodne struje v sedanji poeziji. Njegove pesmi kipijo ljubezni do svojega rodu in sočutja z vsemi trpin današnjih razmer. Zlasti so njegove „Pisne otroka“ (Pesmi sužnja) zaslovele po vsem svetu. Njegova proza je najplemenitejša in najlepša, kar nudi češka literatura.

Popotnik. Letnik XXIX. Štev. 2. — V 2. številki letošnjega „Popotnika“ čitamo to-le izbrano vsebino: 1. Dragotin Pribil: O duševnem delu. — 2. Val. Pulko: Metodiki novodobnega spisnega pouka, njih nauk in njega uporaba. — 3. K. Humek: Pouk v risanju. — 4. Dr. Jos. Tomišek: Geografom imenotvorcem. — 5. „Domovina“: Ministrska anketa o reformi srednjih šol. — 6. Ig. Šijanec: Šolsko-higijenski utrinki. — 7. Književno poročilo. — 8. Razgled. — Listek. — Pedagoški paberki. — Kronika.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi: Tovariš Janko Toman iz Moravč, za tri leta 72 K s pripomočjo: „Le sami si moramo pridobiti veljavo! Živeli naši delavci!“ Tovariš Josip Lapajne iz Cerkelj na Gorenjskem, za mesec januar 2 K; skupaj 74 K; zadnjič izkazanih 516-24 K; doslej darovanih 590-24 K. Bog plati!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki: Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta je darovala vesela družba v Šenčurju pri Kranju 7 K; Tovarišici Vida Gabrškova, Julija Toplikanjava in tovariši A. Razinger, P. Gorjup in J. Likar za petje zaslužnih 8 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Janko Toman iz Moravč za l. 1907—1910; Fran Leban iz Trnovega pri Gorici; Josip Čepovan iz Vrat na Goriškem; Franc Bajt in Stefanija Legovich iz Ajdovščine; Fran Črnogoj in Amalija Slatnar iz Ljubljane (Barje); Rudolf Zoré iz Predoselj; Ivan Dremelj iz Police pri Višnjigori; I. Rupnik, M. Bavdek, O. Bavdek, M. Perko in A. Rupnik, vsi iz Leskovca pri Krškem. Bog plati!

Roditeljski večer bo v soboto, dne 29. t. m. ob šestih zvečer na l. mestni šoli v Komenskega ulici. Predaval bo g. šolski svetnik prof. dr. Janko Bežjak o temi: „Kako je staršem in vzgojitejem ravnati pri kaznovanju svojih otrok ali gojencev. Starši in vzgojitelji dobrodošli!“

„Domače ognjišče“ se utegne zaradi nekega nujnega dela v tiskarni za dva ali tri dni zakasnuti, kar naj blagovolijo p. n. naročniki oprostiti. Tovariši, širite ta list med ljudstvom! Prva letošnja številka je še na razpolago. Kdor še ni poravnal naročnine za lanko in tudi letošnje leto, naj to stori čimprej, da bo mogoče določiti število naročnikov.

Važna razsodba. C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovu je dne 12. svečna izdalo važen odlok, na katerega se vse učiteljstvo opozarja, v razlogih k ugoditvi vzklicu krivde in kazni zoper razsodbe okrajne sodnje v Trebnjem, obsodivše nekega učitelja, ker je baje nekega učenca zlasal in mu pri tem izpulil na obeh sencih v okrožju kronskega novca lase. Ta odstavek citiramo doslovno: „Pa tudi, če bi obtoženec Adolfu Hočevanju res prizadjal od izvedenca popisano poškodbo, vendar še niso v tem dejanju podani zakoniti znaki prestopka po § 420 k. z.; zakaj § 420 k. z. zahteva, da ima poškodba take vidne znake in tudi posledke, kakor se to zahteva glede prestopka po §-u 411. k. z.“ — Torej če učitelj prime učenca za lase in mu jih